

sa zadeve povsem obrnejo, in sicer tako, da učenci začnejo učiti učitelje – kar ni nič drugega kot še ena bistvena poteza perverzije, oziroma, bolj natančno, njene mazohistične različice. To potezo je najprej opazil Deleuze: »Mazohistična pogodba ne izraža zgolj nujnosti žrtvinega pristan-ka, temveč prepričevalni dar, pedagoški in juridični napor, s katerim žrtev izuči svojega rablja.« (Deleuze, 2000: 58–59) A tisto, kar je pri tem, »zrelem« Deleuzu, kakor tudi pri ostalih kritikah metafizike izobraže-vanja, posebej pri nadaljevalcih Agambenove misli, morda problematič-no, ni sama konceptualizacija mazohizma, temveč dejstvo, da v njem vi-dijo »prekoračitev metafizike«, ki za Deleuza vselej zadeva dekonstruk-cijo in odpravo očetovske figure kot osišča družbene oziroma intersubjektivne vezi. Deleuze namreč jasno zapiše: »Mazohist se osvobodi za novo rojstvo, v katerem oče nima nobene vloge.« (Ibid.: 51) Lahko bi celo rekli, da je glavni Deleuzov in Agambenov problem v tem, da spregledata, kot smo že dejali, da je ta perverzna »prekoračitev metafizike« sama še kako metafizična ter da se še kako vpisuje v metafizični horizont. A pri tej sodbi je potrebna dodatna previdnost: ne gre namreč preprosto za to, da bi težava tega »spregleda« bila zgolj v Deleuzovi ali Agambe-novi epistemološki poziciji, od koder se lotevata problema metafizike in kjer se jima perverzija še lahko zdi subverzivna, temveč prej v paradoksnih strukturi same perverzije, ki tako rekoč sama uspešno prikrije svoj me-tafizični značaj. V čem je torej resnična težava? Zdi se, da na tem mestu ne moremo mimo osnovnega psihoanalitičnega prispevka h konceptua-lizaciji perverzije.

Metafizika perverzije

Sklepni del pričujočega teksta velja začeti pri splošnem obrazcu per-verzije, kakor ga pozna psihoanaliza in ki se glasi: narediti se za sredstvo užitka Drugega. Lacan je to formulo izrazil z obrnjenim matemom fan-tazme ($a \diamond \$$), kjer je na mestu, kamor se v nevrozi umešča subjekt, sedaj postavljen objekt mali a , ki deluje kot element dopolnitve razcepljenega Drugega. Kot pravi: »Ta struktura [perverzije] je pravzaprav sprevrnje-ni učinek fantazme. Sam subjekt je tisti, ki se – ko trči ob razdeljenost subjektivnosti – opredeli kot objekt.« (Lacan, 1996: 170) Da bi pojasni-li razlikovalno potezo perverzije, se zdi ključna neka primerjava, in sicer prav z nevrozo. Nevrotik namreč locira užitek (s tem pa tudi vednost o njem) na stran Drugega, medtem ko velja za perverzneža ravno nasprotno. Slednji preprosto utaji dejstvo kastracije, seveda na način, da same-ga sebe ponudi kot objekt zapolnitve luknje oziroma razcepa v Drugem. Povedano v nekoliko bolj »pedagoških« terminih, vednost sicer je na